

30 jaar eenheid: zorgen om 'democratisch tekort'

Achtergrond - 16 september 2020 - Auteur: Marja Verburg

Dertig jaar na de Duitse eenwording is er veel bereikt, is de conclusie van het jaarlijkse bericht over de stand van de Duitse eenheid. Maar er zijn zorgen over het democratisch tekort in Oost-Duitsland en de verspreiding van rechts-extremistische ideeën daar.

Op de cover van het [Jahresbericht zum Stand der deutschen Einheit](#) is de façade van een huis in het Oost-Duitse Görlitz afgebeeld. Links zoals die in de jaren tachtig was: oud en vervallen, een ruïne. Rechts is te zien hoe het huis er nu bijstaat, opgeknapt tot een pronkstuk, beschrijft [nieuwssite tagesschau](#). Zo toont de bondsregering 30 jaar na de eenwording de situatie in Oost-Duitsland graag.

Er is ook veel bereikt, blijkt uit het jaarlijkse rapport over de stand van de Duitse eenheid. Dat werd woensdag, kort voor de viering van 30 jaar Duitse eenwording op 3 oktober, gepresenteerd door Marco Wanderwitz (CDU). Hij is de *Ostbeauftragte*, de adviseur van de bondsregering voor Oost-Duitsland. "Sommige dingen hebben wat langer geduurd dan gepland. Maar we kunnen op veel gebieden in principe zeggen: eenheid voltrokken, eenheid hersteld, eenheid bereikt."

Infrastructuur

Het gaat bijvoorbeeld goed met de infrastructuur in Oost-Duitsland: straten, energienetwerken en ziekenhuizen zijn volgens Wanderwitz op hetzelfde niveau als in West-Duitsland. De lonen, pensioenen, het inkomen en de productiviteit blijven weliswaar nog steeds achter bij het niveau van het Westen, maar de verschillen worden steeds kleiner. "Als je bedenkt waar we in 1990 vandaan kwamen: toen was de productiviteit 37 procent van het Westerse niveau en de lonen waren in Oost-Duitsland 50 procent lager. En nu zitten we dichtbij de 100 procent", aldus de *Ostbeauftragte*. De economische kracht is in het Oosten 79,1 procent van het niveau van West-Duitsland, 4 procent meer dan vorig jaar.

'De economische verschillen zullen nooit helemaal verdwijnen'

De economische verschillen zullen nooit helemaal verdwijnen, zei Wanderwitz [eerder deze week](#) tegen persbureau dpa, omdat het oosten dunner bevolkt is en er minder grote steden zijn. Deze verschillen spelen ook in andere

Duitse regio's tussen stad en platteland. "We verwachten dat het thema stad-platteland en het thema boomende en structuurzwakkere regio's toenemend dominant wordt."

Democratisch tekort

Zorgwekkend is het democratisch tekort bij veel mensen in Oost-Duitsland, blijkt uit het Jahresbericht. De kennis over democratische en politieke processen laat veel te wensen over. Gesocialiseerd in de DDR-dictatuur, verlangen veel Oost-Duitsers nog altijd naar een sterke staat, citeert [Deutschlandfunk](#) Wanderwitz. Het is een fout in het eenwordingsproces geweest dat wat in Duitsland *politische Bildung* heet, in het Oosten is verwaarloosd, zei hij vandaag bij de presentatie van het rapport.

'Gesocialiseerd in de DDR-dictatuur verlangen veel Oost-Duitsers nog altijd naar een sterke staat'

Rechts-extremistische ideeën zijn in het Oosten ook wijder verspreid, zei Wanderwitz eerder deze week. Rechts-extremisme bedreigt de democratie op een agressieve manier, liet hij weten. "Dat is een zeer grote uitdaging, omdat hier 30 jaar na de eenwording nieuwe en oude deelstaten flink uit elkaar liggen. Het wordt eerder erger dan beter."

Wanderwitz pleit voor meer dialoog met de bevolking in Oost-Duitsland en gaat daarom gesprekken organiseren, met 80 tot 100 mensen per keer, fysiek, niet digitaal. Er is te weinig aandacht geweest voor de zorgen van mensen daar, zei hij daarover.

Tweederangs burgers

Oost-Duitsers hebben zich lange tijd niet gehoord en erkend gevoeld, zei de van oorsprong Oost-Duitse schrijfster Sabine Rennefanz daar vorig najaar over tijdens [een debat in Amsterdam](#). Dat leidde tot een soort stille woede, die pas sinds een paar jaar duidelijk naar buiten komt. "Mede daardoor worden de verschillen tussen Oost en West nu eindelijk benoemd en kunnen ze worden geaccepteerd", hoopt ze.

Oost-Duitsers hebben de democratie in 1989 en 1990 voor zichzelf bevochten, maar daarna was het snel gedaan met de inspraak en het mee mogen beslissen. Sinds de eenwording op 3 oktober 1990 gelden de West-Duitse politieke, economische en sociale systemen ook voor Oost-Duitsland. Veel Oost-Duitsers vinden dat ze die 'opgelegd' kregen en voelen zich tweederangs burgers. Dat bleek eerder deze maand weer uit een [studie van de Duitse denktank de Bertelsmann Stiftung](#). Zo'n 60 procent van de ondervraagde Oost-Duitsers

deelnemers gaf aan dat ze zich tweederangsburgers voelen. West-Duitsers hebben dat gevoel veel minder. Voor Oost-Duitsers is het feit dat ze uit Oost-Duitsland komen nog zeer belangrijk voor hun identiteit, terwijl West-Duitsers hun herkomst als minder relevant ervaren.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/39810/30-jaar-eenheid-zorgen-om-democratisch-tekort>